

Els apologetes cristians

Al costat de l'ètica hi ha també una concepció cosmològica que l'Església va acceptar en aquells moments i que, pocs decennis després, havia d'obtenir una posició dominant en la seva doctrina: el *logos*. El pensament grec, a partir de la consideració del món i de la vida interior, havia arribat al concepte d'una *idea central activa* –a través de quins passos ho deixarem ara de banda. En aquesta idea central, hom hi veia la unitat del principi suprem del món, del pensament i de l'ètica, al mateix temps que la mateixa divinitat creadora i activa, diferenciant-la de la inactiva.

Va ser el pas més determinant que mai s'hagi fet en la història de la doctrina cristiana, quan, a començament del segle II, els apologetes cristians van establir l'equivalència: el *logos* és Jesucrist.

Ja abans d'ells, mestres antics, entre els molts predicats que donaven a Crist, l'havien anomenat “el *logos*”; fins i tot un d'ells, Joan, havia escrit la frase: “*El logos és Jesucrist*”; però encara no havia fet d'aquesta frase el fonament de tota l'especulació sobre ell; de fet, per a ell, “*logos*” era només un predicat.

Ara, en canvi, apareixien uns mestres que, abans de la seva conversió, havien estat seguidors de la filosofia platonico-estoica i pels quals el concepte “*logos*” era un punt irrenunciable de la seva visió del món. Anunciaven que Jesucrist havia estat l'aparició corporal del *logos*, que abans s'havia manifestat únicament a través d'obres prodigioses. En lloc de l'incomprensible concepte de “Messies”, de cop i volta se n'havia adoptat un de comprensible; la cristologia, que encara tentinejava entre una multitud d'explicacions, va trobar una formulació estable; es va assegurar el significat universal de Crist, es va aclarir la seva relació misteriosa amb la Divinitat, i cosmos, raó i ètica eren concebuts com una unitat. En realitat, una fórmula prodigiosa!; però ¿no havia estat preparada, és més, exigida per les especulacions messiàniques que havien realitzat Pau i els altres mestres antics?

El convenciment que el diví en Jesús s'havia d'entendre com el *logos*, va comportar una gran quantitat de problemes, però en marcava al mateix temps unes línies frontereres i unes directrius ben determinades. La singularitat de Crist enfront dels seus rival semblava totalment assegurada i, amb tot, aquest concepte donava tanta llibertat i tant camp de joc al pensament, que, segons els moments, Crist podia ser considerat, d'una banda, com la mateixa divinitat actuant, o bé, d'altra, com el primer d'entre molts germans i com el primer de la creació de Déu.